

STRESZCZENIE

Celem rozprawy doktorskiej pt. '*Privilegium exigendi*' w rzymskim procesie formułkowym jest ukazanie rozwiązań, które wykorzystywali Rzymianie w sferze prawa prywatnego, rozwiązań mających na celu uprzywilejowanie jednej ze stron postępowania egzekucyjnego, jakim był wierzyciel. W starożytnym Rzymie postępowanie egzekucyjne miało doniosłe znaczenie zarówno pod względem ekonomicznym, jak i prawnym, a przywileje egzekucyjne odegrały istotną rolę w okresie postępowania formułkowego. Sam termin *privilegium* w prawie rzymskim był rozumiany bardzo szeroko. W prawie klasycznym przywilejami były nazywane szczególne normy dotyczące takich podmiotów, jak skarb państwa. Natomiast sformułowanie *privilegium exigendi* w starożytnym Rzymie oznaczało przywilej egzekucyjny przysługujący pewnym kategoriom wierzycieli polegający na pierwszeństwie w zaspokojeniu się z majątku dłużnika w przypadku egzekucji uniwersalnej.

Podstawowym problemem badawczym pracy jest próba zbadania istnienia mechanizmu zabezpieczenia wierzytelności w postaci *privilegium exigendi* i określenie na ile zakres tej instytucji był różny od istniejącego w prawie rzymskim drugiego mechanizmu zabezpieczenia wierzytelności, czyli hipotek (zastawów) uprzywilejowanych. Ważnym zagadnieniem jest również wskazanie kategorii wierzytelności korzystających z przywileju egzekucyjnego. Przywileje egzekucyjne zostały więc zgrupowane według dziedzin prawa: publicznego, rodzinnego i spadkowego oraz obligacyjnego. Do każdej z grup zostały przyporządkowane odpowiednie wierzytelności, którym zostało przyznane *privilegium exigendi*. Analiza instytucji przywilejów egzekucyjnych wskazała również na potrzebę podjęcia szczegółowych badań pod kątem ustalenia dziedziczności i zbywalności poszczególnych przywilejów egzekucyjnych.

Kształtowanie się przywilejów w prawie klasycznym bezspornie wpłynęło na postępowanie egzekucyjne, a w związku z tym na konieczność zwerbalizowania zasad uprzywilejowania w rzymskim procesie formułkowym. Powstanie *privilegium exigendi* było spowodowane faworyzowaniem wierzytelności określonych grup podmiotów lub pewnych sytuacji, dostrzegalnych jednak w całym porządku prawnym, a nie jedynie w przypadku postępowania egzekucyjnego.

Urszula Topczewska